

FAKAHINOHINO KI HE TU'ASILA 'O E KAU VA'INGA

'E Kamata 'a hono ngaue'aki 'o e me'a ni 'I he 'aho 1 'o 'Epeleli, 2010

Ko e polokalama tesi koia 'a e Poate 'Akapulu 'a Mamani 'oku 'iloa fakanounou ko e (OOC) 'a ee 'oku fekau'aki koia mo hono tuku kitu'a ha taha mei he fe'auhi, 'oku kau kiai ha kau memipa 'iunioni mo ha kau va'inga tukupau 'o tatau pe 'I he lao ki he va'inga tautau toko 15 pea mo e tautau toko 7. Ko e kau va'inga kotoa pe 'e fili ke kau ki he polokalama tesi ko eni 'a e Poate 'Akapulu 'a mamani pe OOC, 'e fakahu ia ki he pulu pe kulupu tesi 'osi lesisita (RTP) pe ko e pulu pe kulpu tesi (TP), pea 'e fiema'u leva kinautolu ke nau fakaha mai ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo e 'u feitu'u 'e 'iai ko e 'uhi ke fakapapau'i 'oku 'ikai 'oatu ha fakatokanga ke fakahoko 'a hono tesi ke fakamalolo'i mei he fe'auhi.

1. Te u 'ilo fefee, pe 'oku ou 'I he RTP pe TP?

Kuo 'osi fokotu'utu'u 'e he Poate 'Akapulu 'a Mamani ia 'a e 'u tu'utu'uni fekau'aki mo e hu koia ki he RTP pea mo e TP. Ko e TP ko e kalasi pe pulu tefito ia 'a e IRB pea 'oku 'iai 'a e kau va'inga mei he timi tu'u kimu'a 'e 20 'oku kau ki he fe'auhi 'akapulu ko ia ki he Ipu 'a Mamani, ko e ngaahi tafa'aki tefito 'e 12 'oku kau ki he tautau tokofitu koia 'a e IRB, pea mo ha to e timi kehe pe ko ha to e tokotaha va'inga ka 'oku 'I he mafai pe ia 'a e Poate 'Akapulu 'a Mamani. Ko e kalasi pe pulu koia RTP, 'oku fa'a lau ia ko e kalasi 'oku ki'I tu'u fakatu'utamaki he 'oku kau kiai 'a e kau va'inga ia ne fa'a tautea'i faka-taimi pe ta'ofi mei he va'inga, pe ko ha kau va'inga ne 'o hake kinautolu mei he TP ko e 'uhii ne nau too 'I he mahina 'e 18 mei he polokalama tesi koia 'a e Poate 'Akapulu 'A Mamani, pea mo ha to e taha pe 'oku pehee 'e he poate 'oku ki'I tu'u fakatu'utamaki. 'E fakaha atu 'e he IRB 'o fakafou atu 'I he 'iunioni mei ho fonua, 'a e kalasi pe pulu 'oku ke 'iai, pea mo e founa ka e pehee ki he feitu'u ke 'ave kiai 'a ho'o 'u fakamatala fekau'aki mo ho tu'asila ka e 'uma'a 'a e 'u feitu'u te ke nofo ai.

2. Ko e ha 'a e whereabouts pea ko e ha 'a e 'u fakamatala 'oku totonu ke u 'ave pe fakaha?

Ko e Whereabouts ko e 'u fakamatala ia 'oku ke 'oatu fekau'aki mo ho tu'asila ka e pehee ki he feitu'u 'oku ke nofo ai 'e lava pe 'e ha kulupu 'oku nau fengaue'aki mo koe 'I he mei 'aho kotoa pe ke 'oatu 'a e me'a ko eni, 'aia 'oku ngaue'aki leva ia 'e he 'ofisa koia 'oku ne tokanga'i 'a e faito'o konatapu (DCO) ke kumi'aki koe ke fai 'a hono sivi'i koe, ta'e 'oatu ha tomu'a fakatokanga.

- Tu'asila 'oku ke nofo 'iai – kau ki ai ho 'api nofo'anga, pe ko ha feitu'u 'oku ke nofo faka-taimi kiai, hotele pe ko e 'u fale tali fononga;
- 'Omi mo e tu'asila kakato 'oku li atu ki ai ho'o 'u meili pea mo e 'u tohi kotoa pe;
- 'U fakamatala felave'i mo ho'o 'u taimi faka-malohisino, ka u kiai 'a e 'u taimi pea mo e 'u feitu'u 'o tatau pe pe ko e va'inga faka-kalapu pe ko e ako va'inga timi faka-fonua ka e pehee foci ki he ngaahi polokalama kuo 'osi fokotu'utu'u ki he timi;
- 'omi mo e 'u taimi ka e pehee ki he 'u feitu'u 'o ha 'u polokalama angamaheni makeh 'oku ke kau kiai, hangee ko e ngaue pe ko e ako;
- Taimi tepile 'o ha'o Fe'auhi va'inga pe tunameni 'o tatau pe pe ko e timi faka-kalapu pe faka-fonua; pea ko e
- **Kau Va'inga koia 'I he RTP:** 'e fiema'u ha fo'I miniti 'e 60 'I he 'aho kotoa pe ia

mo ha feitu'u te ke 'ataa ai mei he 6am pongipongi ki he 11 po'uli ke fakahoko ai 'a hono tesi'i koe.

3. 'Oku 'iai nai ha fiema'u ha miniti 'e 60 faka'aho ke tesi'i ai 'a kinautolu 'oku va'inga 'I he pulu?

'Io, ka 'oku toki fakahoko pe eni ia 'I he taimi koia 'oku tuku atu ke ke malolo ai mei ha to'u va'inga pe ko ha taimi 'oku ke puke/pe lavea 'aia ko hono ola leva 'e 'ikai ke ke kau ki he ngaahi polokalama va'inga kuo 'osi fokotu'utu'u ki he 'u va'inga fakakalapu pe tau faka-fonua. Ko e 'uhii ko ia, 'e 'otometiki pe 'a hono tukuatu atu 'o'ou ia ki he feitu'u 'oku ke nofo ai mei he taimi 6-7am pongipongi. 'E 'ikai ke to e fiema'u ia ke ke to e fakahaa mai ha to e 'u feitu'u ange tukukehe kapau 'oku ke fiema'u 'e koe ia ke liliu 'a e taimi mo e feitu'u ko eni. Ko ho'o hanga koia 'o liliu 'a e feitu'u mo e me'a kotoa ne ke 'osi tuku mai kimu'a 'oku haa atu 'a hono founa 'I he vahe 10.

4. Te u 'ilo fefee 'a e taimi 'oku ngaue'aki ai 'a e lao ki he taimi koia 'oku 'ikai ke te kau ai ki ha to'u va'inga?

Ko e taimi koia 'oku 'ikai ai ke 'iai ha to'u va'inga 'e kehekehe pe 'I he 'u fonua takitaha, ko e 'uhii ko e kehekehe 'a e taimi to'u va'inga, ka 'oku fai tatau kotoa pe 'I he loloa 'o e taimi koia 'i he faka'osi'osi 'o e to'u va'inga. 'E fakaha atu pe ki he tokotaha memipa 'iunioni takitaha 'aee 'oku kau koia ki he polokalama tesi 'a e poate 'akapulu 'a mamani (OOC) 'a e taimi

koia 'e ngaue'aki ai 'a e tu'utu'uni fekau'aki mo e taimi 'oku 'ikai ke te kau ai pe 'oku 'ikai ke lele ai 'a e to'u va'inga, pea mo fakaha ke 'ilo 'e he'enua kau va'inga 'a e me'a tatau foci. Kapau leva 'e kamata vave ha polokalama va'inga faka-timi ia mei he taimi tukupau ko ia ke 'oua 'e fai ai ha va'inga, pea 'oku fiema'u leva ke fakaha ke 'ilo 'e he Poate 'Akapulu pe ko e kautaha faka-fonua koia 'oku mou kau kiai fekau'aki mo hono ta'ofi mo tapui hono ngaue'aki 'o e faito'o konatapu pe 'oku 'iloa fakanounou ko e NADO.

5. 'E 'ave ki fe 'a e 'u me'a fekau'aki mo e tu'asila?

'E fakaha atu pe 'e he Poate 'Akapulu 'a Mamani kiate koe pe ko e Komiti NADO 'o fakafou atu 'I he 'iunioni 'I ho fonua 'a e founa mo e feitu'u ke 'ave ki ai 'a ho'o tu'asila mo hono 'u fakaikiiki. Hangee ko eni, 'e 'iai 'a e taimi ia 'e ni'ihi 'e faile ho'o 'u fakaikiiki 'au ia faka-pepa 'I he 'u foomu ne 'omi 'e he (A) Poate 'Akapulu 'a Mamani pe ko e NADO pe ko e 'iunioni koia 'I ho fonua, (B) pe ko e kongā hono ua 'e fakafou ia 'I he ADAMS pe ko ha to e founa faka-'elekitolonika ange ('oku taau) pe ko e kongā hono tolu (C) te ke lava pe 'o 'ave hangatonu ki he NADO.

'E tali pe 'e he Poate 'Akapulu 'a Mamani 'a e 'u fakamatala ki ho fakaikiiki kapau 'e 'ave hangatonu ki he NADO 'aia kuo 'osi

'iai pe 'a e 'u aleapau ia 'a e Poate 'Akapulu 'a Mamani ia mo e NADO ko ia. Kapau leva 'oku 'ikai ke ke 'ilo 'e koe ia ha NADO pe 'oku 'ikai ke 'iai ha aleapau ia, pea kuo pau leva ke ke 'ave hangatonu pe koe 'a ho'u 'u fakaikiiki ki he Poate 'Akapulu 'a Mamani 'o fakafou 'I he 'iunioni 'I ho fonua.

6. Ko hai 'oku 'ataa ke sio ki he'eku 'u fakaikiiki?

Ko e 'u fakamatala koia te ke 'ave ki he Poate 'Akapulu 'a Mamani, pe ko e 'iunioni 'I ho fonua, pe ko e NADO 'o fekau'aki mo koe mo e 'u feitu'u kotoa te ke 'iai, kuo pau ke tauhi malu 'aupito ia. 'E ngalingali pe ke faka'ata atu ki he kautaha koia 'oku nau tokangekina 'a hono ta'ofi hono ngaue'aki koia 'a e faito'o konatapu (WADA) pe ko ha to e kautaha tatau pehee kuo nau 'osi ma'u 'a e ngofua fakalao ke tesi koe 'I he ngaahi tu'utu'uni tukupau kuo fokotu'u, pea ko e taimi pe ia 'e ngaue'aki ai 'a e 'u fakamatala kuo ke tukumai.

7. 'Oku tu'o fiha nai 'a e fiema'u koia ke faile atu 'a 'eku 'u fakamatala ko eni fekau'aki mo au?

'E kole atu pe 'e he Poate 'Akapulu 'a Mamani 'a e 'u fakamatala ko eni 'o fakafou atu he 'iunioni koia 'I ho fonua tu'o fa he ta'u. Pea ko e 'u fakamatala ko ia kuopau ke ke 'ave ia ki he Poate 'I ha uike 'e ua kimu'a 'a e kamata 'o e 'u kuata takitaha. 'Aia foki ko e 'u kuata koia 'a e

Poate 'Akapulu 'a Mamani 'oku anga pehe ni; Kuata 1 – 'aho 1 'o Sanuali ki he 'aho 31 'o Ma'asi Kuata 2- 'aho 1 'o 'Epeleli ki he 'aho 30 'o Sune Kuata 3 – 'aho 1 'o Siulai ki he 'aho 30 'o Sepitema Kuata 4 – 'aho 1 'o 'Okatopa ki he 'aho 31 'o Tisema.

8. Fefee kapau 'e fili'i au ia ke u kau atu ki he Timi faka-fonua RTP 'a e NADO?

Kapau leva 'oku ke kau ki he Timi Faka-fonua RTP koia 'a e NADO, 'e fiema'u leva ia ke ke 'oatu ho'o 'u fakamatala fakaikiiki fekau'aki mo koe ('o hangee koia 'oku ha atu 'i he kongā 2) pea tanaki atu kiai pea mo e miniti 'e 60 ki ho'o NADO. 'E fale'i hangatonu atu koe 'e ho'o NADO fekau'aki mo ho'o kau, pe ko e fakafou atu 'I he 'iunioni 'I ho fonua pea mo 'oatu ai ha to e 'u me'a 'oku fiema'u ke ke fai 'o felave'I mo e founa, ka e pehee ki he feitu'u pea mo e taimi ke fakahu atu ai ho'o 'u fakamatala fakaikiiki ko eni.

9. 'E lava 'e ha taha kehe 'o faile atu 'a 'eku fakamatala fekau'aki mo au?

'Io, 'e lava kef aka-fatongia'i ha taha kehe ke ne 'oatu 'a e 'u fakamatala fekau'aki mo koe, ki ha to e "to e taha pe kulupu ange" ka 'e kei tukuaki'i pe koe ia, 'o kapau 'e 'ikai ke 'omi 'a e 'u fakamatala ko eni 'i he taimi totonu, pe ko hano ma'u hake 'ona ia

'oku hala 'a e 'u fakamatala ne 'omi. Hangee ko eni, 'e 'iai 'a e taimi ia 'e ni'ihi 'e hoko 'a e fehalaaki pe tonounou ko eni ia 'I he taimi koia 'e 'omi ai 'a e 'u fakamatala felave'i pea mo e ako va'inga faka-kalapu fakauike/faka-mahina ka e pehee ki he 'u fokotu'utu'u 'o e 'u fe'auhi 'aia 'oku fa'a malava foki ke 'oatu 'a e 'u fokotu'utu'u koeni 'e ha fakafongā 'o e kalapu, pe ko e 'oatu 'e he 'iunioni koia 'I ho fonua 'a e ngaahi fakaikiiki 'o e timi faka-fonua pea mo 'enua 'u polokalama kehekehe pe 'o kau kiai 'a e kemi ako va'inga, 'u fe'auhi, mo e ngaahi polokalama kehekehe pe kuo fokotu'utu'u/ pe ko ha 'u fakaikiiki 'o ha folau pea mo e 'u feitu'u 'e fai ai 'a e nofo lolotonga 'a e folau.

10. 'E angafeefee ha'aku fai ha ngaahi liliu ki he 'u fakamatala koeni lolotonga 'a e kuata?

Kuopau ke ke fakalelei'i 'a e 'u fakamatala kiate koe 'I he vave taha 'I ha mahino kiate koe he 'ikai ke ke faingamalie ki he tautesi 'I he feitu'u pe ko e taimi koia ne 'osi fakaha atu. Ko e 'u founa 'e lava ke fakaha atu'aki 'a e me'a ni ki he Poate 'Akapulu 'a Mamani 'e fakafou atu 'I he 'iunioni ho fonua, pe ko e faka-hangatonu pe ki he NADO. 'E toki fale'i leva koe 'e he kautaha ko eni 'a e me'a koia ke fai.

Kapau leva 'oku fiema'u ia ke ke 'ave hangatonu 'a hono fakalelei'i koia 'a e

fakaikiiki ho fakamatala ki he Poate 'Akapulu 'a Mamani, pea ke 'imeili ki he **update@irb.com** pea fakakau kiai ho hinga, 'iunioni ho fonua pea ko e ha 'a e 'u liliu ke fai, 'I he feitu, 'aho pe ko e taimi.

11. Ko e ha 'a e 'uhinga 'o e 'ikai ke 'oatu 'a e 'u fakamatala fakaikiiki ko eni fekau'aki mo kita?

Ko e fo'I tonounou ko eni hono 'ikai 'omi 'a e 'u fakamatala, 'e meimei ko e 'ikai ke ke 'omi 'a e 'u fakamatala 'I he 'aho totonu na'e fiema'u atu ai ke ke 'omai ai, pe ko ha 'ikai ke kau atu ki ha fo'i tesa 'o 'ikai malava ke 'ilo pe 'oku ke 'ife ki hono tesa'i koe 'aia na'e fai pe 'a hono kumi koe 'o fakatatau foki ki he ngaahi fakamatala na'a ke 'oatu.

12. 'Oku 'iai nai ha faikehekehe 'i he to koia mei he tesa 'i he RTP pea mo e to koia 'i ha tesa 'i he TP?

'Io, ko e to 'I he tesa ia koia 'I he RTP, ko e tonounou ia 'a e tokotaha va'inga ke tuku taimi ki hono tesa'i ia 'I he 'u feitu'u, pea mo e taimi ne 'osi fokotu'utu'u fekau'aki mo e fo'i polokalama miniti 'e 60.

Ko e to ia ko ee mei he tesa 'I he TP 'oku fakamatala'i ia ko e 'ikai malava 'e he DCO hili ha'anau toutou feinga ke kumi mo ma'u 'a e tokotaha va'inga 'I he 'u feitu'u kotoa pe ne 'osi fakaha atu 'i he'ene fakamatala fakaikiiki fekau'aki mo ia(pea na'e 'osi fai mo e 'a'ahi tu'o taha atu ki he 'u feitu'u ko eni) 'o laka hake pe 'i loto pe 'i ha houa 'e 24 lolotonga 'a e to'u va'inga pe 'I he taimi

ko ha houa 'e taha 'I he taimi koia ne 'ikai kau ai pe 'ikai ke fai ai ha va'inga pe ko e taimi 'o 'ene malolo ko e lavea/puke.

Kapau leva 'e ma'u na'a ke fakahoko 'a e fo'i talangata'a koia ko e to mei he tesa 'I he TP, pea 'e hilifaki atu kiate koe ko ho mo'ua, 'a e 'u fakamole kotoa pe felave'i pea mo e 'u feinga ta tu'o lahi koia 'I hono kumi ke tesa'i koe. 'I he'ene pehee leva 'e 'oatu leva 'e Poate 'Akapulu 'a Mamani ha tohi mo'ua kiate koe 'o fakafou atu 'I he 'iunioni ho fonua, ke totongi mai 'a e mo'ua ko e pauni 'e 200 ki he fo'I tonounou 'e taha 'I he taimi tesa.

13. Ko e ha leva e me'a 'e hoko ki ha'ate to tu'o tolu 'o 'ikai ke 'oatu 'a 'e 'u fakamatala faikiiki fekau'aki mo kita?

(a) 'I he Pulu 'e fai ai 'a hono tesa'i koe – kapau leva te ke fai 'a e fo'i ngaue hala ko eni 'ova ia 'i ha mahina 'e 18 'I he taimi pe 'o e TP 'e hiki'i hake leva koe ki he RTP. 'E fiema'u leva koe ia ke ke 'oatu 'a ho'o 'u fakamatala fakaikiiki fekau'aki mo koe pea to e tanaki atu kiai mo e fo'I fakamatala 'o ha miniti 'e 60 faka'aho 'I ha taimi mo ha feitu'u foki. Ko ho'o ngaahi tonounou koia ne ke fakahoko 'I he TP 'e 'ikai to e lau ia 'I ho'o hiki koia ki he RTP. 'E malava pe ke to e foki hifo ki he TP kapau leva 'e 'ikai ke ke toe fai ha fo'i ngaue hala 'o ta'e fakahu ho'o fakamatala 'i ha fo'i kuata hokohoko 'e 3.

(b) Pulu 'osi lesisita ki he tesa – Ko 'ete fai koia ha fo'i ngaue hala 'o 'ikai 'oatu 'a 'ete 'u fakamatala 'oku fiema'u 'o tu'o tolu 'ova 'i ha piliote ko e mahina 'e 18 pea 'I loto 'i he taimi RTP, 'e fai leva 'a hono tautea'i 'o 'ou 'o fakatatau pe ki he ngaahi tu'utu'uni koia felave'i mo e tapu 'o hono ngaue'aki 'o e faito'o konatapu 'o meimei ki ha ta'u 'e taha pe ua.

14. 'E lava nai ke 'osi 'a e taimi pe 'ekisipaea 'a 'eku tonounou koia ki hono 'oatu 'eku 'u fakamatala?

'Io, ko e ngaahi tonounou faka-fo'ituitui taautaha 'e 'osi hono taimi 'ona hili 'a e mahina 'e 18 mei he 'aho koia ne ke fakahoko ai 'a e fo'i ngaue hala ko ia, ko e 'uhii ko hono fakahoko ta'etokanga 'a hono to'o mai 'a e 'u me'a mei he tokotaha va'inga 'i he taimi koia 'o e fo'I piliote ko e mahina 'e 18. 'E 'otometiki pe foki 'a 'ene ta'e'aonga 'ana ia 'I he taimi koia 'e hiki hake ai 'a e tokotaha va'inga ia ki he RTP mei he TP

15. Ko e ha nai 'a e fatongia 'o 'eku 'iunioni pe ko 'eku kalapu 'I he fekau'aki koeni ki hono 'oatu 'a 'eku 'u fakamatala fakaikiiki fekau'aki mo au?

(a) Ko ho'o 'iunioni koia 'I ho fonua, ko kinautolu ia te ke fetu'utaki ma'upe mo kinautolu ki he Poate 'Akapulu 'a Mamani pea mo fakamahino ai 'a e kau va'inga koia ki he RTP pe TP 'a e poate

'o peisi ia 'I he 'u fika pea mo e 'u tu'utu'uni koia kuo 'osi tukupau atu 'e he Poate 'Akapulu 'a Mamani.

- (b) 'E malava pe ke ke fokotu'u mai 'a ho'o 'iunioni koia 'I ho fonua, pe ko ho'o kalapu ke nau faile 'e kinautolu ia ha konga 'o ho'o 'u fakamatala ma'au. He ko ho'o 'iunioni pe foki pe ko ho'o kalapu te nau ma'u 'a e 'u fakamatala fakamuimui taha fekau'aki mo e 'u polokalama va'inga 'akapulu. Kaikehe ko e fatongia pe foki ia 'o e kau va'inga ke fakapapu'i 'oku tonu 'a e 'u fakamatala koia 'oku 'oatu 'o fakatatau ki he 'u tu'utu'uni kuo 'osi tukupau mai ki he 'aho ke ngata ai pea mo e 'u fakalelei 'oku fiema'u ke fakahoko.
- (c) Ka 'iai leva ha ngaahi fehalaaki pe liliu 'o ha fakamatala 'o iku ai ki ha to 'I ha tesa 'e 'ikai pe ke toe tukuaki'i ai ha taha kehe ia.
- (d) Ko e memipa 'iunioni kotoa pe ia 'a e Poate 'Akapulu 'a Mamani ia 'oku nau mo'ua 'o fakatatau ki he tu'utu'uni mo e lao 21 'a e Poate 'Akapulu 'a Mamani, ke tokoni pe foki ki he poate 'I he ngaahi me'a kehekehe pe felave'i mo e polokalama tesa koia 'a e Poate 'oku 'iloa fakanounou ko e OOC.

